

Дослідження свідчать про високий потенціал щодо навчання у дорослих, у якому провідну роль відіграють процеси не стільки функціонального розвитку інтелекту, скільки якісної перебудови концептуально-особистісного змісту: динаміки смислових утворень особистості, ціннісних орієнтацій, поглядів, переконань, категоріальної будови мислення. Мотивація до навчання дорослих людей, ефективність його результатів великою мірою зумовлені: можливістю реалізувати себе у системі соціально-трудова відносин, що визначають статус особистості; реалізацією позиції активного суб'єкта діяльності і стосунків; життєвим і професійним досвідом людини.

Зазначені фактори визначають актуальність проблемного підходу в освітньому процесі, апеляції до самостійності тих, хто навчається, залучення їх до активної співучасті, широкого використання матеріалу, зміст якого безпосередньо пов'язаний з актуальним для учасників практичним досвідом: суспільним, професійним, сімейним. Цим вимогам якнайбільше відповідають інноваційні психолого-педагогічні методи, серед яких, зокрема, інтерактивні методи навчання, оскільки в їхній основі - принципи діалогічності (навіть, полілогічності), активності, рівності. Проблемний підхід до навчання реалізується через такі форми та методи, як аналіз практичних ситуацій, групові дискусії, мозкові штурми, робота в групах, рефлексивні обговорення та ін. Можливість спілкування і взаємодії дозволяють зрілій особистості об'єктивувати набуті у власному досвіді ідеї і методи, зіставити їх з підходами інших, напрацювати необхідні навички, збагатити або перебудувати деякі аспекти індивідуального досвіду.

Підходи, покладені в основу інтерактивних методів, зокрема принцип діалогізму, відкривають певні можливості для змін і традиційних форм роботи – лекції, семінару. Використання проблематизації, звернення до практичного досвіду слухачів, включення його в зміст лекційного матеріалу, представлення декількох можливих підходів розуміння одних і тих самих явищ, використання елементів дискусії, обговорення, виконання практичних завдань та ін., дають змогу зробити лекцію та семінар більш відповідними психологічним особливостям дорослої аудиторії.

В.О. Лебедєв

ОСОБЛИВОСТІ ОСВІТИ В ІНФОРМАЦІЙНУ ЕПОХУ

Унаслідок процесу глобалізації, який охопив усю земну кулю, і небаченого розвитку засобів масових комунікацій різні частини світу тепер пов'язані набагато тісніше, ніж у будь-яку з попередніх історичних епох. Відповідно до думки дослідників нині відбувається гібридизація культури, тобто здійснюється досить складна констеляція культурних феноменів з локального і глобального культурних процесів.

Інформаційна економіка вимагає постійної освіти. Опановуючи нові знання та навички, люди примудряються зберігати стару роботу, незважаючи на технологічну революцію. В інформаційному суспільстві формальна освіта, розрахована на професійну підготовку учнів, відмовиться від традиційних цінностей і канонів. У ньому не буде вічних істин, моральних кодексів, літературної класики і старої доброї історії батьківщини. У ньому відсутнє те, що сучасні вчителі вважають факелом священного вогню, який необхідно передати підростаючим поколінням. Відповідно зміниться і ставлення учнів до шкільної та інститутської освіти: «...моя дочка, замордована школою, все ж відчуває ніжний трепет по відношенню до Інтернету. Сита по горло домашніми завданнями, вона багато часів поспіль блукає лабіринтами Сітки, тихо мліючи від дослідження поп-культури». Основне завдання формальної освіти в інформаційну епоху зведеться до вміння «потрапити в струмінь» і залишатися на плаву при мінімальній кількості теорії, що не стосується справи. В уявній школі майбутнього будуть говорити не мовою урядів, армій або офіційних релігій. Швидше ця мова буде більш схожа на мову сучасних ділових журналів: виявлення тенденцій і сильні пристрасті. Академічній сфері не вдасться зберегти традиції західної моделі, що існували протягом століть. Як стверджує Дмитро Іванов, ми живемо в епоху науки образів та образів науки. Базові норми, що керували процесом пізнання раніше та належали до епохи модерну, – факт, відкриття, дослідження – зараз симулюються. Із заміщенням реальних об'єктів та реальних дій симулякрами виконання соціальних ролей вченого, викладача, студента стає віртуальним. Як наслідок, віртуалізується ієрархія наукових ступенів і звань, наукова дискусія, науковий розподіл праці, тобто віртуалізується університет та наукова лабораторія як соціальні інститути. Наука майбутнього стане більш схожа на індустріальні дослідні інститути, у яких все розумно, мобільно, але жорстко сфокусовано на продукції і прибутку.

Люди XXI століття будуть учитися все життя - це і прокляття і благословення (згідно з Б. Стерлінгом «Майбутнє вже почалося»).

О.П.Семотюк

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

В умовах реформування вищої школи в Україні значно зростає роль самостійної роботи студентів, яка дає змогу зробити їх не пасивними споживачами знань, а активними творцями, тими, хто вміє сформулювати проблему, проаналізувати шляхи її розв'язання, знайти оптимальний результат і довести його правильність. Крім того, самостійна робота – не